

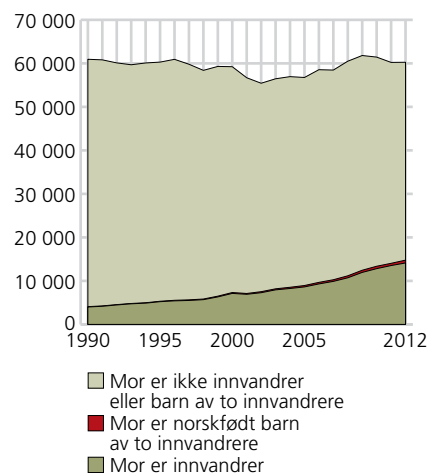
Flere barn, men færre per kvinne

Stadig flere av barna som fødes i Norge, hvert fjerde barn i 2012, har en mor som er innvandrer. Likevel har fruktbarheten blant de fleste grupper av innvandrerkvinner i Norge gått ned over tid. Nedgangen har vært kraftigst blant kvinner fra Asia, Afrika og Latin-Amerika. Døtre av innvandrere ser ut til å ha betydelig lavere fruktbarhet enn sine mødre.

Marianne Tønnessen

Innvandrerkvinnene føder en stadig større andel av babyene her i landet. I fjor hadde 23 prosent av de nyfødte – altså nesten én av fire – en mor som var innvandrer. For 15 år siden gjaldt dette færre enn hvert tiende barn. En stor del av den generelle økningen i antall nyfødte i Norge det siste tiåret kan forklares med at innvandrerkvinner har blitt vanligere gjester på norske fødestuer, slik figur 1 viser.

Figur 1. Fødte i Norge, etter morens innvandrerbakgrunn. 1990-2012. Antall

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Flere innvandrerkvinner i Norge ...

Det at stadig flere av de fødte i Norge har innvandrer-mødre, skyldes likevel ikke at hver innvandrer-kvinne får flere barn i dag enn tidligere. Årsaken er at Norge har fått stadig flere innvandrerkvinner i fruktbar alder (15-49 år). De har økt fra under 50 000 i 1990 til over 200 000 i 2013 – en firedobling på drøyt tjue år (se figur 2).

Alle de store landgruppene i denne studien (se egen boks om landgrupper) har hatt en økning i antall innvandrerkvinner i fruktbar alder, og veksten har vært aller størst blant kvinner fra de nye EU-landene. Siden 2004, da EU ble utvidet østover, har tallet på kvinner i alderen 15-49 år fra EU øst som er bosatt i Norge, blitt seksdoblet.

Mange innvandrere får barn og bor lenge i landet, og etter hvert blir også barna voksne og kan få egne barn. Antallet kvinner i fruktbar alder som er norskfødte barn av to innvandrere, har økt kraftig siden 1990. Denne gruppen domineres av unge kvinner som har foreldre fra det vestlige Asia (se figur 3). Det henger sammen med at mange av de pakistanske innvandrerne i Norge har bodd her i lang tid, slik at barna deres har rukket å bli relativt voksne.

Smakebiter fra rapport

Denne artikkelen bygger på deler av innholdet i den kommende rapporten *Fruktbarhet og annen demografi hos innvandrere og deres barn født i Norge*, som utarbeides av SSB og er finansiert av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

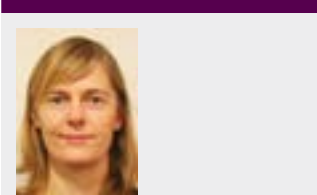
Landgrupper

I denne studien er verden utenfor Norge delt inn i åtte landgrupper: EU vest, EU øst, Europa ellers, Nord-Amerika og Oseania, Latin-Amerika, Afrika, Asia øst og Asia vest.

Til «Asia vest» regnes her alle land vest for grensen mellom India og Myanmar, altså grovt sett Sør-Asia, Sentral-Asia og Midtøsten (inkludert Tyrkia).

Til «Asia øst» regnes alle land øst for grensen mellom India og Myanmar, altså grovt sett Øst-Asia (inkludert Kina) og Sørøst-Asia. «EU vest» inkluderer også de nordiske landene.

«EU øst» omfatter Estland, Latvia, Litauen, Polen, Tsjekkia, Slovakia, Ungarn, Slovenia, Romania og Bulgaria. Hele Russland regnes som en del av «Europa ellers».

Marianne Tønnessen er demograf og seniorrådgiver i Statistisk sentralbyrå, Forskningsavdelingen, Gruppe for demografi og levekår. (marianne.tonnessen@ssb.no)

Selv om veksten i denne gruppen har vært klar og tydelig – siden 1990 er det blitt over tolv ganger så mange døtre av to innvandrere i fruktbar alder – er dette fortsatt en relativt liten gruppe. I 2013 er de 16 500, det tilsvarer 8 prosent av kvinnene som selv er innvandrere.

... men færre barn per kvinne

Det er altså *antall* innvandrerkvinner i fruktbar alder som forklarer hvorfor innvandrerkvinner i Norge føder såpass mange barn. Fruktbarheten blant innvandrerkvinner, altså gjennomsnittlige barnetall per kvinne (se forklaring i egen boks), har ikke økt. Tvert imot, fruktbarheten blant innvandrerkvinner generelt har gått ned siden 1990.

Samlet fruktbarhetstall (SFT) har endret seg de siste tiårene, både for innvandrerkvinner, norskfødte døtre av to innvandrere og øvrige kvinner i Norge, slik figur 4 viser. Den gjennomsnittlige fruktbarheten for alle innvandrerkvinner holdt seg stort sett på over 2,5 før årtusenskiftet, men deretter har den sunket. I 2012 fikk innvandrerkvinnene i snitt 2,1 barn per kvinne.

At linjen for «alle kvinner» ligger litt høyere enn linjen for «øvrige kvinner (ikke-innvandrere)», skyldes at innvandrerkvinnene trekker den generelle fruktbarheten i Norge litt opp. Men innvandrerens bidrag til den generelle fruktbarheten er relativt lite – de to linjene løper omtrent parallelt, og avstanden er på maksimalt 0,07 barn per kvinne. Innvandrerkvinnene har altså trukket SFT i Norge noe opp, men ikke mer enn 0,07 i noe år.

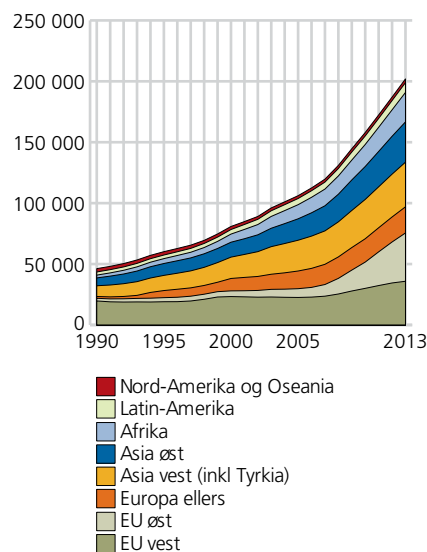
For innvandrer døtrene (gul linje i figur 4) svinger SFT mye fra år til år. Det skyldes at det fortsatt er relativt få kvinner i denne gruppen, noe som gjør at tilfeldige variasjoner kan få store utslag. Derfor må vi være forsiktige med å trekke raske konklusjoner ut fra disse tallene. Men det kan se ut til at fruktbarheten hos innvandrer døtrene er betydelig lavere enn hos deres mødre, og muligens også litt lavere enn hos øvrige kvinner i Norge.

Hva skyldes nedgangen?

Hvorfor har fruktbarheten blant innvandrerkvinner gått ned? Det kan ha flere årsaker. Én forklaring kan være at sammensetningen av innvandrere har endret seg.

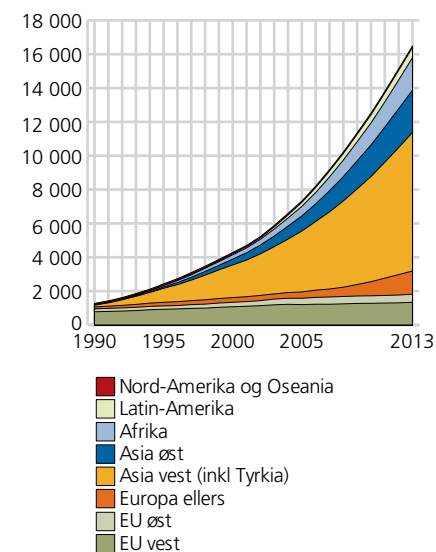
Som figur 1 viste, har det vært en tydelig økning i antall kvinner i fruktbar alder fra Øst-Europa det siste tiåret. Mange østeuropeiske land har hatt lav fruktbarhet lenge. I figur 5 ser vi at det er stor forskjell på fruktbarheten etter hvilken del av verden kvinnene kommer fra. Figur 5 (venstre del) viser utviklingen blant innvandrerkvinner i de landgruppene som hadde betydelig høyere fruktbarhet enn andre kvinner i Norge i begynnelsen av 1990-årene. Det gjelder kvinner fra Afrika, Asia, Latin-Amerika og Europa utenom EU. Blant

Figur 2. **Bosatte innvandrerkvinner i alderen 15-49 år, etter landbakgrunn. 1990-2013. Antall**

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Figur 3. **Norskfødte kvinner i alderen 15-49 år, med to innvandrerforeldre, etter landbakgrunn. 1990-2013. Antall**

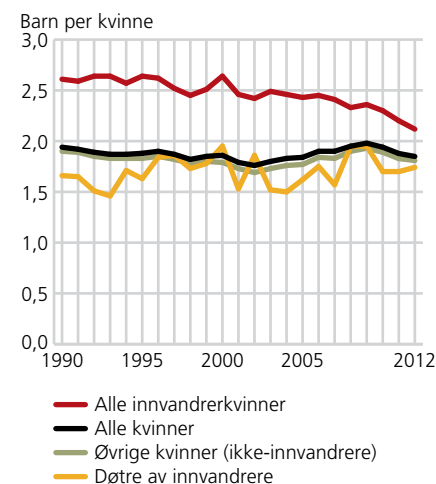
Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Definisjoner

Innvandrere er personer som er bosatt i Norge, men som er født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre og har fire utenlandsfødte besteforeldre.

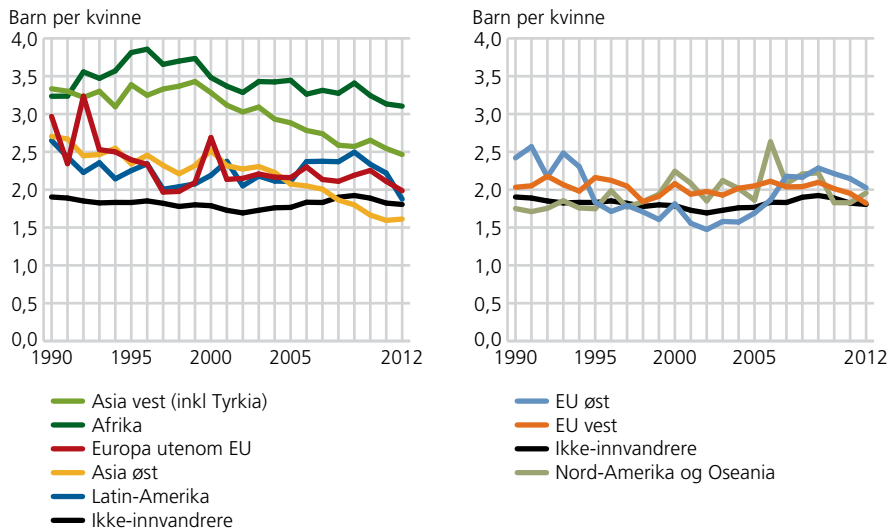
Norskfødte med innvandrerforeldre er personer som er født i Norge, har to foreldre som er innvandrere, og fire besteforeldre født i utlandet.

Figur 4. **Samlet fruktbarhetstall for innvandrerkvinner, norskfødte døtre av to innvandrere, øvrige kvinner, og alle kvinner. 1990-2012**

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Figur 5. Samlet fruktbarhetstall for innvandrerkvinner, etter landbakgrunn. 1990-2012

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

alle disse gruppene har det vært en klar nedgang i fruktbarheten de siste tjue årene. Særlig har det vært stor nedgang blant kvinner fra Asia, både østlig og vestlig del.

Blant kvinner fra EU, Nord-Amerika og Oseania skiller ikke fruktbarheten seg så mye fra fruktbarheten hos ikke-innvandrere (se figur 5 høyre del). Vi finner heller ikke den samme tendensen til fallende fruktbarhet blant disse kvinnene som blant innvandrerkvinner fra andre regioner. Kvinner fra de østlige EU-landene har faktisk økt sin fruktbarhet etter år 2000, og særlig etter EU-utvidelsen i 2004. Det kan henge sammen med at en god del av kvinnene som har kommet fra de nye EU-landene til Norge det siste tiåret, har flyttet

etter (eller sammen med) en arbeidsinnvandrer og stiftet familie i Norge.

Det er altså ikke slik at en større andel innvandrere fra østlige EU-land med er hovedforklaringen på den generelle nedgangen i fruktbarhet blant innvandrerkvinner. En viktig forklaring finnes blant kvinnene som har hatt den kraftigste nedgangen i fruktbarhet: kvinner fra Asia, Afrika og Latin-Amerika.

Lengre botid – færre barn

Hvorfor har fruktbarheten gått ned blant innvandrerkvinner fra Asia, Afrika og Latin-Amerika? En måte å undersøke dette på er å sammenligne kvinner som er kommet fra samme område, men som har ulik botid i Norge.

Da finner vi to hovedtrender, slik figur 6 viser: *For det første* er fruktbarheten høyere jo kortere tid kvinnene har bodd i Norge. Dette gjelder uansett om kvinnene kommer fra Asia, Afrika eller Latin-Amerika. De med kortest botid (0-2 år) har i flere tilfeller mer enn dobbelt så høy fruktbarhet som dem med lengst botid (mer enn 10 år). Dette kan delvis henge sammen med at mange kvinner kommer til Norge nettopp for å stifte familie og få barn. Det kan også være et tegn på at mange endrer holdninger til hvor mange barn de har lyst til å få etter hvert som de blir kjent med og preget av det norske samfunnet. Dessuten kan det tenkes at flyktninger har hatt en periode før de kom til Norge da fødsler har blitt utsatt.

Mål på fruktbarhet

I demografisk språkbruk refererer ordet *fruktbarhet* til hvor mange barn kvinner faktisk får, ikke hvor mange de er i stand til å få (*fekunditet*).

Det mest brukte målet på fruktbarheten i en befolkning er «samlet fruktbarhetstall» (SFT). SFT viser gjennomsnittlig antall levendefødte barn kvinner vil få i løpet av livet, dersom fruktbarhetsmønsteret i perioden gjelder i hele kvinnenes fødedyktige periode (15-49 år) og dødsfall ikke forekommer før alder 50.

I denne analysen er SFT beregnet med utgangspunkt i aldersspesifikke fruktbarhetsrater for femårige aldersgrupper, og det er fruktbarheten blant *kvinner* som analyseres – uavhengig av om fedrene er innvandrere eller ikke.

For det andre ser vi at selv blant dem med kortest botid er fruktbarheten nå betydelig lavere enn den var for noen tiår år siden. Også dette gjelder kvinnene fra både Asia, Afrika og Latin-Amerika. De nyankomne i dag får altså klart færre barn enn de nyankomne fikk før. Siden de jo er nyankomne, kan denne utviklingen neppe forklares med integrering i det norske samfunnet. Asia øst har nå omtrent ingen forskjell etter botid.

Lavere også i opprinnelseslandene

Noe av forklaringen på endringen blant kvinnene med kort botid kan finnes ved å se på fruktbarheten i områdene innvandrerkvinnene reiser fra. Statistikk fra FN viser at barnetallene har blitt betraktelig lavere i store deler av verden de siste tiårene (se figur 7). Fra perioden 1990-1995 til perioden 2005-2010 sank fruktbarheten med over 0,8 barn per kvinne i Afrika og 0,7 barn per kvinne i Asia og Latin-Amerika. I noen viktige opprinnelsesland (for Norge) sank SFT enda kraftigere i denne perioden; i Pakistan gikk den fra 5,7 til 3,7 – en nedgang på hele to barn per kvinne. Innvandrerkvinnene som dro til Norge i 2012, reiste altså fra land som var preget av en lavere fruktbarhet enn tidligere.

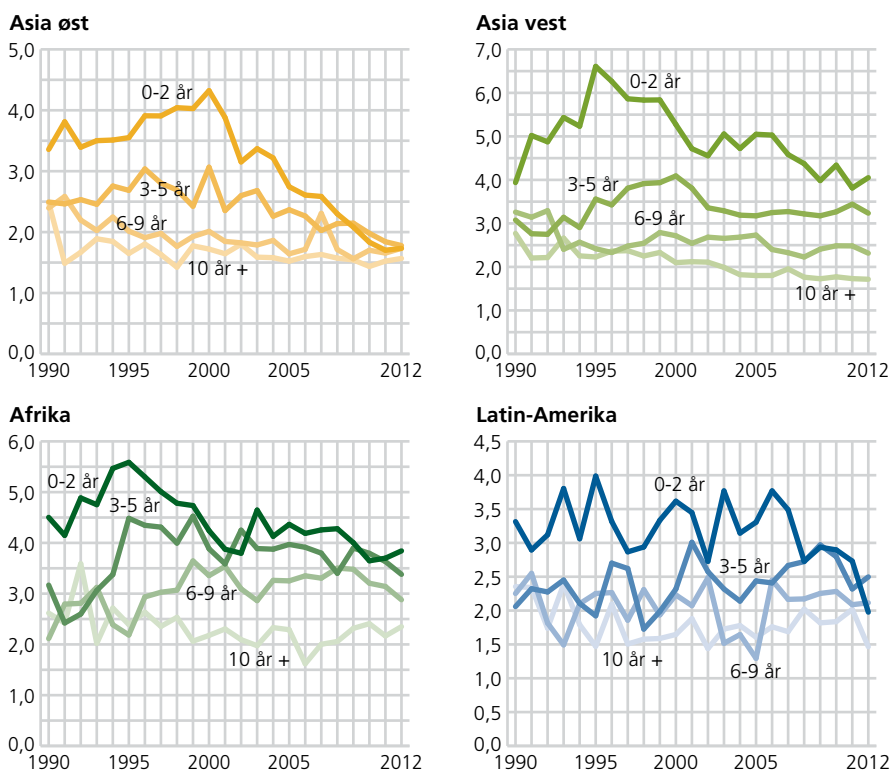
Flere grunner til lavere fruktbarhet

Fruktbarheten blant innvandrerkvinner har altså gått ned med omtrent et halvt barn per kvinne siden 1990, og det er flere grunner til det. Andelen innvandrerkvinner fra østlige EU-land har økt, og disse har tradisjonelt hatt en lavere fruktbarhet enn innvandrerkvinner fra land utenfor EU. Men de siste årene har fruktbarheten blant østeuropeiske innvandrerkvinner vært høy, så hovedårsaken til den generelle nedgangen finnes ikke her.

En viktigere årsak finnes hos innvandrerkvinnene fra Asia, Afrika og Latin-Amerika. De har fått lavere fruktbarhet de siste tiårene, noe som delvis kan forklares med at fruktbarheten synker jo lenger disse kvinnene har bodd i Norge. Men siden innvandringen har vært høy de siste årene, er det fortsatt en stor andel innvandrere med kort botid her i landet. Og blant disse finner vi en sentral forklaring på hvorfor innvandrerfruktbarheten i Norge har gått ned:

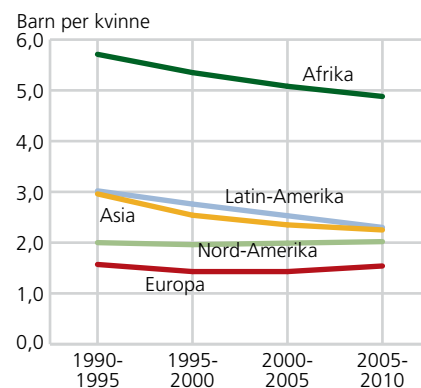
Dagens nyankomne innvandrerkvinner fra Asia, Afrika og Latin-Amerika har langt lavere fruktbarhet enn de nyankomne innvandrerkvinnene fra disse områdene hadde for 10-20 år siden. Dette kan igjen henge sammen med at landene de har reist fra, er endret. I de fleste land i verden får kvinnene nå færre barn enn de gjorde for noen tiår siden.

Figur 6. Samlet fruktbarhetstall (barn per kvinne) for innvandrerkvinner, etter landbakgrunn og botid i Norge. 1990-2012

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Figur 7. Samlet fruktbarhetstall i ulike verdensdeler. 1990-2010

Kilde: FN, World Population Prospects: The 2012 Revision.